

VUODEN 2020 TALOUSARVION TÄYTÄNTÖÖNPANO-OHJEET

SISÄLLYS

1. TALOUDEN JA TOIMINNAN PERIAATTEET	2
2. TALOUSARVION NOUDATTAMINEN.....	2
3. HENKILÖSTÖ, VIRAT JA TOIMET	4
4. INVESTOINNIT JA MUUT HANKINNAT	4
5. TALOUSARVION TOTEUTUMISEN SEURANTA JA RAPORTOINTI.....	4
6. VUODEN 2020 TALOUSARVION KÄYTTÖSUUNNITELMIEN LAADINTA.....	5

1. TALOUDEN JA TOIMINNAN PERIAATTEET

Kunnan palvelutoiminta on järjestettävä valtuuston hyväksymän talousarvion puitteissa ja näiden ohjeiden mukaisesti. Keskeisin tavoite on kunnan talouden hoidossa säilyttää *kunnan talouden tasapaino* ja huolehtia siitä, että pitkällä aikavälillä kunnan tulot kattavat käyttömenot, poistot ja investoinnit.

Kuntalaki

Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.

Hallintosääntö

Hallintosääntöön mukaan kunnan palveluorganisaatio muodostuu konsernihallinnosta ja seuraavista toimialoista: perusturvapalvelut, sivistys- ja vapaa-aikapalvelut ja yhdyskuntatekniikka.

2. TALOUSARVION NOUDATTAMINEN

Vastuu talousarvion noudattamisesta

Talousarvion noudattaminen edellyttää, ettei ryhdytä sellaisiin toimenpiteisiin, jotka merkitsevät toiminnan laajentamista tai uuden toiminnan aloittamista talousarviovuoden aikana, ellei valtuustoon nähden sitova määräraha sitä mahdollista tai ellei valtuusto erikseen myönnä tarkoitukseen lisämäärärahaa.

Vastuu valtuustoon nähden sitovan toimintakatteen tai määrärahan riittävydestä kuuluu ao. toimielimelle. Toimielimen käyttösuunnitelmapäätöksessään nimeämät tilivelvolliset vastuuhenkilöt vastaavat käyttösuunnitelman toteuttamisesta.

Talousarvioon tehtävät määrärahamuutokset on esitettävä valtuustolle talousarviovuoden aikana ja hyväksyttävä valtuustolla ennen muutosten tekemistä. Muutosesityksessä on selvitettävä myös muutoksen vaikutus toiminnallisiin tavoitteisiin ja tuloarvioihin.

Kaikessa kunnan taloudessa noudatetaan konsernihallinnon ja mahdollisesti toimialojen laatimia erillisiä talouteen liittyviä ohjeistuksia:

Kirkkonummen kunnan voimassa olevat yleiset hankintavaltuudet ja -ohjeet (kh 2.12.2019)

Sisäisen valvonnan ohje (kv 4.5.2015)

Kirkkonummen kunnan talonrakennushankkeet, hankeohje (kv 3.2.2014)

Talousarvion sitovuus

Valtuuston hyväksymät toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat sitovia. Kunnanvaltuusto määrää talousarvion vahvistamisen yhteydessä, miten talousarvio ja sen perustelut sitovat kunnanhallitusta, lautaja johtokuntia sekä tytäryhteisöjä.

Käyttötalousosa

Talousarvion yleisperustelut, sitovia tavoitteita lukuun ottamatta, ovat luonteeltaan informatiivisia eikä niitä ole tarkoitettu sitovaksi talousarvion osaksi. Käyttötalousosassa perustelut, toiminnan painopisteet, mahdolliset tunnusluvut, määrärahat ja tuloarviot esitetään toimielimittäin tarkoituksenmukaiseksi katsotulla alemmalla tasolla.

Kunkin toimielimen toimintatulojen ja –menojen erotus eli toimintakate on valtuuston nähden sitova lukuun ottamatta erikoissairaanhoidon ja HSL:n yhteistyöhön varattuja määrärahoja, jotka ovat erikseen sitovia. Kirkkonummen Vesi-liikelaitoksen sitova taso on vuoden 2020 talousarvion liitteen tuloslaskelman mukainen tilikauden yli-/alijäämä.

Käyttötalousosan perustelujen tunnusluvut ovat ohjeellisia ja niiden oleellisista poikkeamisista on raportoitava osavuositarkastuksissa ja vuosikertomuksessa.

Tuloslaskelmaosa

Talousarvion tuloslaskelmaosan tehtävätaoiset määrärahat ja tuloarviot ovat kunnanhallitusta sitovia.

Investointiosa

Investointiosan määrärahoista toimielin(tehtävä)tasolla sitovia ovat:

- ATK-ohjelmat ja käyttöönottoprojektit
- Muut pitkävaikutteiset menot
- Irtain omaisuus

Hankeryhmätasolla sitovia määrärahoja ja tuloarvioita ovat:

- Maa- ja vesialueet
- Liikenneväylät ja puistot
- Liikunta- ja virkistysalueet
- Muut kiinteät rakenteet ja laitteet
- Vesi- ja viemärlaitoksen kiinteät rakenteet ja laitteet
- Osakkeet ja osuudet

Liikenneväylät ja puistot sekä liikunta- ja virkistysalueet hankeryhmien määrärahaa saa käyttää muihin taloussuunnitteluvuosien hankkeisiin kunnanhallituksen päätöksellä, jos talousarviovuoden jonkin hankkeen toteuttamista ei ole voitu aloittaa. Muutoin kunkin hankeryhmän määrärahaa saa käyttää vain hankeryhmän ohjeellisessa käyttösuunnitelmassa mainittuihin hankkeisiin. Talonrakentamisen määrärahat ja tuloarviot ovat hanketasolla sitovia ko. kokonaishankkeen kustannusten osalta, ei vuositasolla.

Talonrakentamishankkeen "tilahallinnon korjausohjelma" osalta korjausinvestointien määrärahat kohdennetaan tarkemmin eri kohteisiin palvelutuotannon jaoston käyttösuunnitelmassa, ja yli kahdenkymmenen prosentin ylitykset tuodaan palvelutuotannon jaoston käsittelyyn.

Kirkkonummen Vesi -liikelaitoksen investoinnit ovat sitovia liikelaitostasolla.

3. HENKILÖSTÖ, VIRAT JA TOIMET

Kirkkonummen kunnan hallintosäännön 25 §:n perusteella kunnanhallitus päättää hyväksytyin talousarvion puitteissa virkojen perustamisesta ja lakkauttamisesta.

4. INVESTOINNIT

Investointeihin voidaan kirjata arvonlisäverottomalta hankintamenoiltaan vähintään 10 000 euron arvoiset hankinnat. Edellä mainitun lisäksi poistonalaisia hyödykkeitä voivat olla myös investointiosaan merkityn uuden tai käyttökuntoon saattamiseksi hankittu kalusto. Tällöin hankittua kalustoa käsitellään yhtenä erillisenä poistonalaisena hyödykkeenä.

Investointiosaan aktivoitavan menon tulee lisätä taseessa olevan hyödykkeen arvoa ja sen käyttöiän on oltava vähintään kolme vuotta.

Investointiosaan ei kirjata sellaisia menoja, jotka eivät ole edellisten kohtien mukaisia pysyviä vastaavien hyödykkeitä. Tällaiset menot kirjataan käyttötalousosaan. Tulkinnanvaraiset tapaukset ratkaisee kunnan talousyksikkö.

Tietohallinnon ohjausryhmä koordinoi kokouksissaan toimialojen tietojärjestelmähankintoja päällekkäisyyksien ehkäisemiseksi.

5. TALOUSARVION TOTEUTUMISEN SEURANTA JA RAPORTOINTI

Talouden seurantavastuu ja menojen oikeellisuuden seuranta

Tilivelvollisten vastuuhenkilöiden tulee seurata talousarvion toteutumista ja määrärahojen oikeaa käyttöä. Menot ja tulot kirjataan suoriteperusteisesti eli silloin, kun tavara tai palvelu on vastaanotettu tai luovutettu. Vastuuhenkilö on velvollinen seuraamaan myös henkilöstönsä palkkakirjausten oikeellisuutta.

Toiminnan ja talouden kehittymisen raportointi

Toimielinten on järjestettävä toiminnan ja talouden seuranta sisäisen valvonnan ohjeen mukaisesti siten, että kunnanvaltuusto ja kunnanhallitus saavat toiminnan ja talouden ohjauksessa tarvittavat tiedot. Hallintosäännön 97 §:n mukaan talousarvioon tehtävät muutokset on esitettävä kunnanvaltuustolle ennen asianomaisen talousarviovuoden päättymistä. Talousarviovuoden jälkeen talousarvion muutoksia voidaan käsitellä vain poikkeustapauksissa. Määrärahan muutosesityksessä on selvitettävä myös muutoksen vaikutus toiminnallisiin tavoitteisiin ja tuloarvioihin. Vastaavasti toiminnallisia tavoitteita ja tuloarvioita koskevassa muutosesityksessä on selvitettävä muutoksen vaikutus määrärahoihin.

Kunnanhallituksella on oikeus päättää kuntaa sitovan ja kiireellisen maksun suorittamisesta, vaikka tarkoitukseen ei ole määrärahaa käytettävissä. Kunnanhallituksen on tällöin viipymättä tehtävä kunnanvaltuustolle esitys määrärahan myöntämisestä tai korottamisesta.

Kuntatason raportoinnista vastaa kunnanhallitus, joka toimielinten omien osavuosisikatsausten perusteella laatii osavuosisikatsauksen kunnanvaltuustolle (tilanne 31.7.) sekä tilinpäätökseen kuuluvan vuosikertomuksen. Kuntakonsernin tytäryhtiöiden tulee myös raportoida tase ja tuloslaskelma sekä kuvaus tammi-heinäkuun toiminnasta. Kunnanhallitus voi myös päättää tarvittaessa yksityiskohtaisemmasta talouden ja toiminnan raportoinnista, sekä sen miten toimielimet sille raportoivat.

Kunnanhallitukselle raportoidaan toimielinten talousarvion toteumat sekä ennuste koko vuoden toteumasta kuntatasolla kuukausittain huhtikuusta lähtien pois lukien heinäkuu. Toimielinten raportoimat osavuosisikatsaukset viedään kunnanhallitukselle tiedoksi koko kunnan osavuosisikatsauksen raportoinnin yhteydessä.

Talousarvion täytäntöönpano-ohjeiden tiedoksi saattaminen

Toimialojen on huolehdittava siitä, että talousarvio ja käyttösuunnitelmat sekä niitä koskevat ohjeet toimitetaan kaikille määrärahojen käytöstä vastuussa oleville henkilöille tiedoksi ja noudatettavaksi.

Talousarvion seurannasta vastuussa oleville järjestetään tarvittavaa koulutusta ja opastusta määrärahojen seurantaan, kun käyttösuunnitelmien määrärahat on siirretty kirjanpitoon.

Kunnanvaltuuston hyväksymä talousarviokirja vuodelle 2020 ja taloussuunnitelma vuosille 2021–2022 on ladattavissa kunnan kotisivuilta tai kunnanvaltuuston pöytäkirjan liitteestä.

6. VUODEN 2020 TALOUSARVION KÄYTTÖSUUNNITELMIEN LAATIMINEN

Hallintosäännön (94 §) mukaan kunnanhallitus ja muut toimielimet hyväksyvät talousarvioon perustuvat käyttösuunnitelmat.

Talousarviota täytäntöön pantaessa on erityisesti huomioitava, että kunnanhallituksen ja –valtuuston talousarviokäsittelyssä tekemät erillispäätökset ovat toimialoja sitovia ja ne tulee sisällyttää käyttösuunnitelmaan valtuuston päätöksen mukaisina.

Toimielinten tulee sopeuttaa palvelutoiminta valtuuston myöntämän sitovan toimintakatteen mukaisiksi. Toimielinten vastuulla on huolehtia, että kunnan päätettävissä olevat maksut tarkistetaan kustannusten nousua vastaavasti ja kunnalle kuuluvat tulot peritään tehtyjen sopimusten, kunnanhallituksen pysyväismääräyksen ja annettujen ohjeiden mukaisesti.

Käyttösuunnitelmassa kukin toimielin merkitsee tiedokseen talousarviorakenteen mukaisesti toimielimen tilivelvolliset vastuuhenkilöt sekä käyttötalous- että investointiosan osalta. Tilivelvollinen vastuuhenkilö vastaa tulosalueen tavoitteiden saavuttamisesta, osamäärärahojen edelleen jakamisesta ja käytöstä talousarvion täytäntöönpano-ohjeiden mukaisesti. Toimialajohtaja tai tilivelvollinen vastuuhenkilö voi jatkodelegoida toimivaltaa edelleen alaisilleen viranhaltijoille. Täytäntöönpano-ohjeiden mukaan toimialajohtaja tai käyttösuunnitelman tilivelvollinen vastuuhenkilö voi siirtää osamäärärahoja toimielimen sitovuuden puitteissa sekä määritellä ja muuttaa talousvastuussa olevia henkilöitä.

Toimialajohtajan tai tilivelvollisen vastuuhenkilön tulee päättää laskujen hyväksyjistä ja asiantarkastajista.

Toimialajohtaja tekee päätöksen toimialallaan ostolaskujen hyväksyjistä ja asiantarkastajista, jotka laitetaan kunnan intraan henkilöstön nähtäväksi ja jota päivitetään toimialajohtajien tai tilivelvollisten vastuuhenkilöiden pyynnöstä. Työntekijävaihdoista ei erillistä päätöstä tarvitse tehdä (asemaan perustuva oikeus ja velvollisuus) vaan ne korjataan ylläpidettävään luetteloon.

Sisäinen valvonta

Kunnanvaltuuston 4.5.2015 hyväksymän sisäisen valvonnan ohjeen mukaan toimielinten tulee vuosittain laatia käyttösunnitelmaan perustuva sisäisen valvonnan painopiste- ja kehittämisalueet sekä toimenpiteet sisältävä suunnitelma. Suunnitelman toteutumisesta raportoidaan osavuosikatsauksen ja toimintakertomuksen yhteydessä.

Toiminnan ja talouden seuranta

Käyttösuunnitelmassa määritellään myös *toiminnan ja talouden seuranta*. Toimielinten on kiinnitettävä erityistä huomiota talousarvion toteutumisen säännölliseen seurantaan ja talousarviosta poikkeamisten edellyttämään käsittelyyn.

Käyttösuunnitelman toteutumista raportoidaan toimielimelle vähintään osavuosikatsauksen yhteydessä. Osavuosikatsaus viedään tiedoksi kunnanhallitukselle ja -valtuustolle.

Käyttösuunnitelmat tulee käsitellä toimielimissä 28.2.2020 mennessä ja ne lähetetään tiedoksi kunnanhallitukselle.

Sisäisen valvonnan suunnitelman malli

Sisäisen valvonnan kehittämisalue: (yksi tai useampi) esim: Talouden seurannan kehittäminen	Riski, syy, seuraus, suuruus	Tavoitetaso	Sovittu toimenpide/ menettely vuodelle 2020	Toteuma
(Esim: Tilivelvollisten vastuuhenkilöiden kouluttaminen				